

Duitsers trots op hun 70 jaar oude grondwet

Achtergrond - 23 mei 2019 - Auteur: Wiebke Pittlik

Met een pennenstreek ondertekende Konrad Adenauer op 23 mei 1949 het Duitse *Grundgesetz*. Wat bedoeld was als tijdelijke grondwet tot de Duitse hereniging, houdt het land nu al 70 jaar op democratische koers. De bondspresident viert dat vandaag op z'n Duits: met een *Kaffeetafel*, waarvoor hij burgers heeft uitgenodigd op zijn paleis Bellevue. Ook kanselier Merkel schuift aan voor dit feestje.

Duitsers zijn uitgesproken trots op hun grondwet. Ze kennen er zelfs het woord grondwetpatriottisme, *Verfassungspatriotismus*: een gevoelde verbondenheid niet door land of door etniciteit maar door de gedeelde waarden van de grondwet.

Die trots blijkt ook uit een in februari gepubliceerd [onderzoek](#) van de Open Society European Policy Institute and de Berlijnse denktank d|part. Op de vraag op welk aspect van de Duitse identiteit de respondenten het meest trots zijn, wordt de grondwet het meest genoemd. 38 procent van de ondervraagden is trots op de grondwet, 30 procent op de sterke welvaartsstaat en 30 procent op het cultureel erfgoed van Duitsland.

De Bondsrepubliek Duitsland werd op 23 mei 1949 opgericht. Toen trad ook de nieuwe grondwet in werking. De DDR werd op 7 oktober 1949 opgericht, later dus dan de BRD. De grondwet van de DDR, die al in maart 1949 was goedgekeurd, trad op die 7e oktober in werking. Op 3 oktober 1990 werden beide staten één onder de [grondwet van de BRD](#).

Zie ook: [de Duitse grondwet in het Engels](#)

Rammstein

Gevoelens van vaderlandsliefde blijven ingewikkeld in Duitsland. Door de verwoestende uitwerking van het nationalisme van de nazi's, zijn veel Duitsers liever trots op hun grondwet dan op hun vaderland. Dat bleek eens te meer uit de nieuwe [Rammstein-video](#) waar zoveel om te doen was de afgelopen weken: "*Deutschland, meine Liebe kann ich dir nicht geben*". Het klinkt als een geliefde die zich te zeer heeft misdragen om nog onbekommerd lief te hebben. Misschien

is het mede daarom dat Duitsland vandaag vooral volop stil staat bij 70 jaar grondwet, terwijl het tegelijk ook de 70e verjaardag van de Bondsrepubliek is.

Het [themadossier van Die Zeit](#) draagt de titel Deutschland 70/30, verwijzend naar 70 jaar Bondsrepubliek en 30 jaar val van de Muur. Want die Bondsrepubliek, die was van de West-Duitsers tot 1990, net als de grondwet. In Oost-Duitsland werd de grondwet als een '*Dokument der Spaltung*' (document der splijting) gezien, schrijft Die Zeit. In de tijd na 1945 was nog onduidelijk waar het met Duitsland heen zou gaan. De nieuwe grondwet was het begin van de Duitse deling, die tot 1990 zou duren.

'Menselijke waardigheid'

Direct het eerste artikel van de Duitse grondwet is een duidelijke reactie op de periode van het nationaal-socialisme. "De menselijke waardigheid is onaantastbaar. Die te respecteren en te beschermen is de opdracht van het openbaar bestuur." Heel anders dan het eerste artikel van de Nederlandse grondwet: "Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan."

Hoe de grondwet [tot stand kwam](#) beschreef toenmalig Duitslandweb-redacteur Pim Huijnen in 2009, in een speciaal dossier ter gelegenheid van 60 jaar BRD en Grondwet. In dat [dossier](#), tien jaar geleden, lieten we prominente Duitsers aan het woord over hun democratie. "De grondwet moet niet alleen iets van de overheid zijn, maar ook van de bevolking. Die moet zich daar meer bij betrokken voelen", zei bijvoorbeeld de bekende auteur [Wladimir Kaminer](#).

Constitutioneel Hof

De Duitse grondwet is in de loop der jaren al tientallen keren [aangepast](#). Deze week nog dienden oppositiepartijen Grünen, Linke en FDP een voorstel in om seksuele identiteit te noemen bij het verbod op discriminatie ([zie Tagesspiegel](#)). Voor een grondwetswijziging is een tweederde meerderheid van Bondsdag en Bondsraad nodig.

Ook het Bundesverfassungsgericht in Karlsruhe heeft voor aanpassingen in de grondwet gezorgd. Dit Constitutioneel Hof waakt over het *Grundgesetz*. In Nederland kunnen wetten niet aan de grondwet worden getoetst, maar in Duitsland kan iedere burger door dit Hof laten toetsen of regels wel verenigbaar zijn met de grondwet. (Zie ook: '[In Duitsland wordt altijd met de Grondwet gezwaaid](#)') Dat heeft in het verleden vaak geleid tot [aanpassingen van de regels](#), maar soms constateren de rechters ook dat de grondwet herziening of aanvulling

behoeft.

De komiek Jan Böhmermann vierde deze week ook een *Verfassungsfeestje*; met komische campagnespots waarin 'Grundi' het opneemt voor burgers van wie de rechten worden geschonden:

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/31731/duitsers-trots-op-hun-70-jaar-oude-grondwet>